

Yttrande

Datum
2024-01-31

Diarienummer
3.1.17-01099/2023

Regeringskansliet
Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet
103 33 Stockholm

Lägesrapport om marknadsläget i jordbrukssektorn den 31 januari 2024

Jordbruksverket har fått i uppdrag av regeringen att varje månad lämna en lägesrapport över situationen i den svenska jordbrukssektorn.

Sammanfattning

Faktor	Senaste månaden	Senaste året
Världsmarknadspriser jordbruksprodukter	Små förändringar	Ner
Världsmarknadspris för olja	Små förändringar	Ner
Svensk produktion – animalier	Griskött och ägg ner	Oförändrat
Svensk produktion vegetabilier		Minskning
Svenska produktpriser – vegetabilier	Svagt ner	Ner
Svenska produktpriser animalier	Mjök upp, kött oförändrat	Ner
Svenska produktionsmedelspriser	Oförändrat	Ner
Lönsamhet	Risk för försämring	
Valutakurs SEK/USD	Försvagats	Försvagats

Den svenska kronan har försvagats under inledningen av 2024 både mot dollarn och euron. Oljepriserna har varit oförändrade under den senaste tiden, prognoser för 2024 pekar mot lägre priser jämfört med 2023.

Priserna för jordbruksprodukter på världsmarknaden har varit förhållandevis stabila under inledningen av 2024. En tillfredställande lagersituation och gynnsamma väderförhållanden runt om i världen ger grunden för att prisrörelserna är små i nuläget. Det har ännu inte uppnåtts någon uppgörelse angående Ukrainas möjligheter att transportera jordbruksprodukter via EU.

Olyckshändelsen i Örtofta sockerbruk har lett till förseningar i produktion, problemen har blivit större på grund av kall väderlek. Sockerbetor har förstörts av sträng kyla. Mjökproduktionen var under november 2023 lägre än motsvarande månad föregående år. Produktionen av nötkött har ökat med tre procent under 2023 medan griskötts- och kycklingproduktionen minskat lika mycket. Semineringarna av sugor har ökat under de sista månaderna 2023 medan de minskat för mjölkkor.

Produktionen av frukt och grönt påverkades negativt av de extrema väderhändelserna under 2023. Olämpliga förutsättningar för skörd av rotgrönsaker under hösten 2023 har påverkat kvaliteten på ett negativt sätt.

Fångsterna av sill utanför Skåne och Blekinge har under 2023 varit goda och storleken och kvaliteten på fisken bra. Det har därför varit ett bra produktionsår för fiskeindustrierna i södra Sverige.

Både produktpriser och produktionsmedelspriser var i november 2023 lägre än i november 2022. Bland enskilda produkter har priserna fallit mest för mjölk och spannmål. Mjölpriserna har dock stigit både under december 2023 och januari 2024. Priserna för gödning, el och foder har fallit med 10-40 procent under det senaste året.

De svenska producentpriserna för nötkött och griskött är fortfarande bland de högsta inom EU, men under 2023 har priserna ökat mer i andra EU-länder än i Sverige. Mjölket i Sverige är däremot bland de lägsta i EU.

Hushållningssällskapets lönsamhetskalkyler för 2024 visar att täckningsbidraget för höstvetete minskar med 1 000 kr/ha jämfört med motsvarande beräkningar som gjordes vid samma tid förra året.

Omvärldsfaktorer

Under slutet av 2023 stärktes den svenska kronan mot dollarn och euron. 2024 har däremot inletts med en försvagning av kronan. Dollarkursen är i slutet av januari 10,50 SEK, det är det lägsta värdet sedan november 2023. Utvecklingen för kronkursen gentemot euron har varit likartad, för närvarande är kursen 11,50 SEK. Ökad säkerhetspolitisk oro i världen och långsammare nedgång i inflationen än väntat kan vara orsaker till kronförsvagningen.

Priset på olja föll under slutet av 2023 till en nivå mellan 70 – 75 dollar/fat. Trots ökad spänning i Mellanöstern har oljepriserna endast rört sig marginellt uppåt. För 2024 visar prognoser från bland annat oljeorganisationen EIA att priset väntas bli lägre än under 2023.

Ukraina har under inledningen av 2024 kunnat fortsätta med export via hamnarna i Svarta havet. Oroligheterna i Röda havet har negativ påverkan för möjligheterna att transportera till marknaderna i bland annat Asien. Det har ännu inte uppnåtts någon lösning för hur exporten av ukrainska jordbruksprodukter ska ske via EU. Det förekommer fortfarande blockader av gränsövergångar i syfte att stoppa transport av jordbruksprodukter in i EU från Ukraina.

Världsmarknadspriserna för jordbruksprodukter uppvisar fortsatt små rörelser. Mellan november och december 2023 föll FAO:s livsmedelsprisindex med 1,5

procent och under 2023 har index fallit med 14 procent jämfört med genomsnittet för 2022. Förhållandevis stora lager av de viktigaste jordprodukterna är den mest betydande orsaken till succesivt fallande priser. I de viktigaste produktionsområdena i världen finns det för närvarande inte några indikationer på några större produktionsstörningar. På norra halvklotet är det viktigt att det vid denna tid på året finns skyddande snötäcke för de höstsådda grödorna. I delar av EU medförde mycket regn under hösten att höstsådden inte kunde genomföras fullt ut. Det finns dock i nuläget inte något som tyder på att grödorna hittills skadats på grund av ofördelaktig väderlek.

Priserna på de internationella marknaderna för mejeriprodukter har stigit under inledningen av 2024. Mjölproduktionen har minskat i de viktigaste produktionsområdena i världen under andra halvåret 2023. Detta i kombination med förhållandevis låga lagernivåer för mejeriprodukter ger utrymme för stigande priser.

Vädersituationen

Det har rått en sträng kyla under december/januari ända ner i Skåne. Det är ännu för tidigt att bedöma om de höstsådda grödorna tagit skada av den kalla väderleken hittills under vintern 2023/24. På grund av en olycka i sockerbruket i Örtofta under november 2023 finns det fält med sockerbetor som ännu inte har skördats. Minst 50 procent av betorna som är kvar i fält bedöms vara frostskadade och Nordic Sugar har meddelat odlarna att det är tillåtet att bruka ner oskördade sockerbetor.

Produktion, priser och handel i Sverige

Olyckshändelsen i sockerbruket i Örtofta har lett till att produktionen försenats. Kyla under december och januari har skadat sockerbetorna och produktionsprocessen har försvårats. Nordic Sugar kommer att ersätta odlarna för sockerbetor som inte kan skördas och betor som frostskadats under lagringen. I mitten av februari beräknas bearbetningen av sockerbetor av 2023 års odling vara avslutad.

Jordbruksverkets statistik över animalieproduktionens utveckling visar att den totala mjölkproduktionen under november 2023 låg en procent lägre än under november förra året. Det är första gången under 2023 som produktionen är lägre än samma månad 2022. Den ekologiska mjölkproduktionen har minskat med 26 procent under samma period. Produktionen av nötkött har ökat med tre procent under perioden januari-november 2023 jämfört med samma period förra året. För griskött har produktionen minskat med tre procent för samma period. Semineringsarna av suggor ökade under oktober-november 2023 jämfört med 2022 och under december 2023 låg semineringsarna kvar på oförändrad nivå. Det finns

möjligheter för ökad produktion av griskött under 2024. Semineringsarna av mjölkkor låg på en högre nivå under sommaren 2023 jämfört med 2022. Under hösten har semineringsarna gått ner och har legat under 2022 års nivå. Totalt för januari-november 2023 ligger semineringsarna 1,5 procent lägre än 2022. Färre semineringsarna kan innebära färre mjölkande kor och därmed minskad mjölkproduktion under 2024 men det kan kompenseras av att produktiviteten förbättras.

Slakten av kyckling har minskat med tre procent under perioden januari-november 2023 jämfört med 2022. På grund av salmonella hos landets största äggproducent har äggproduktionen minskat kraftigt under 2023.

Producentpriserna för nötkött och griskött har varit i stort sett oförändrade under inledningen av 2024. Ett av de ledande slakterierna har höjt priset på nötkött med 50 öre/kg från och med slutet av januari. Nederländska Friesland Campina höjer priset för mjölk till sina mjölkproducenter. Priset går upp med 1,25 euro/100 kg mjölk den 1 februari. Det motsvarar cirka 14 svenska öre per kg och nytt pris omräknat till vår valuta blir därmed 5,21 kronor per kg. Arla håller sitt a-contoprisk för mjölk oförändrat på 448,5 kr/100 kg för konventionell mjölk och 550,5 kr/100 kg för ekologisk mjölk.

Fisk

Fångsterna av sill utanför Skåne och Blekinge har under 2023 varit goda och storleken och kvaliteten på fisken bra. Det har därför varit ett bra produktionsår för fiskeindustrierna i södra Sverige. Surströmmingsföretagen har likaså haft ett betydligt bättre år 2023 än året innan delvis på grund av att man nu tar råvara från flera olika håll. Några företag får idag en del av råvaran från södra Sverige beroende på att bestånden i de norrländska havsvikarna sviktar.

Inför 2024 sänks kvoterna för fångst av sill i Östersjön med cirka 40 procent (31 procent – 43 procent i olika områden) jämfört med 2023. Nivåerna ligger i linje med ICES' (det internationella rådgivande organet) rekommendation. I EU-kommissionens initiala förslag skulle sillfisket i Östersjön stängas helt under 2024.

En stor del av den sill som fångas i Östersjön landas för produktion av foder i Danmark. Två svenska livsmedelsindustrier, i Simrishamn i Skåne respektive Nogersund i Blekinge, påverkas dock av de sänkta kvoterna. Till detta kommer att WWF har gett Östersjösillen rött ljus trots att de kvantiteter som går till livsmedel/humankonsumtion i Sverige har liten påverkan på beståndens utveckling. De arter som fiskas för både fodertillverkning och humankonsumtion är sill och skarpsill. Under 2022 utgjorde foderfisket cirka 77 procent av den totala fångsten i Östersjön.

Frukt och grönsaker

Branschen ser generellt ökande problem med utbud och kvalitet på grund av mer frekvent extremväder. Den blöta hösten påverkade både kvantitet (svårt att skörda) och kvalitet på svenska rotgrönsaker, som morötter, rödbetor kålrötter m.fl. Leverantörer i Skåne som normalt har morötter till april/ maj räknar med att de tar slut i februari. Däremot finns det odlare på Gotland som troligen har morötter längre fram.

Liknande problem rapporteras från Spanien och Italien, dvs. både utbud och kvalitet har påverkats av extremväder. Det är också svårt att få tag på druvor från USA.

Den svenska äppleskörden 2023 var bra, cirka 1 000 ton högre än året innan. Svenska äpplen beräknas finnas på marknaden till och med juli.

I år finns ett visst utbud av svenska vintertomater till skillnad mot förra året då de höga energipriserna gjorde att vinterproduktion låg nere. Annars råder lite vinterstiltje på den svenska grönsaksmarknaden.

Djurhållning, djurskydd och djurhälsa

Djurhälsa

Fågelinfluensa har konstaterats på en avelsanläggning med höns i Sjöbo och en kalkonbesättning i Ystad. När det gäller avelsanläggningen så har Jordbruksverket beslutat att samtliga 48 000 djur på anläggningen ska avlivas. Byggnaderna ska saneras och smittspårning pågår.

Djurskydd

En undersökning som gjorts av LRF kött visar att tillgång på ströhalm är betydligt sämre än normalt på grund av olämpligt väder i samband med skörd. Lägre skörd har enligt undersökningen lett till att kostnaderna stigit med nästan 60 procent jämfört med förra året. 40 procent av de som svarade uppgav att man känner oro för att bristande tillgång på strö ska leda till försämrad djurvälstånd.

Produktprisstatistik i Sverige och EU

Det finns officiell produktprisstatistik publicerad till och med november 2023. Avräkningsprisindex för jordbruksprodukter har totalt fallit med 9,8 procent under perioden november 2022 – november 2023. Avräkningsprisindex för vegetabilieprodukter har fallit med 6,4 procent och för animalieprodukter med 12,7

procent. Bland vegetabilieprodukterna har spannmålspriserna fallit med 20 procent. Mjölkspriset har gått ner med nästan 25 procent, priserna för kött har ökat något eller ligger kvar på oförändrad nivå.

I livsmedelsindustriledet steg priserna med 1,6 procent under perioden november 2022 – november 2023. Konsumentpriserna för livsmedel ökade med 2,4 procent under perioden november 2022 – november 2023, det var mindre än KPI totalt.

I Euro-området var inflationen 2,9 procent i december 2023 jämfört med december 2022. Under samma period ökade priserna för livsmedel med 6,8 procent.

Svenska producentpriser för nötkött och griskött ligger bland de högsta jämfört med andra EU-länder men under det senaste året har priserna stigit mer i andra länder än i Sverige. Det svenska producentpriset för mjölk var under november 2023 bland de lägsta i hela EU och prisnedgången i Sverige har varit stor jämfört med andra EU-länder. Det svenska mjölkspriset har dock höjts både under december 2023 och januari 2024.

Produktionsmedelspriser

Marknaden för gödning både inom EU och i Sverige har varit avvaktande under den senaste månaden med liten aktivitet. Prisnivåerna har varit oförändrade under de senaste månaderna. Vid nuvarande gaspriser finns inget som tyder på högre priser för kvävegödsel. Kvävepriserna i Europa är nu ner på de nivåer som rådde för krigsutbrottet i Ukraina. Priserna för fosfor och kalium har också fallit avsevärt. De svenska gödningspriserna har däremot höjts under slutet av januari på grund av att kronan försvagats gentemot leverantörländerna.

Priserna för grisfoder har fallit under januari 2024 medan priserna varit oförändrade för nötkreatursfoder.

Produktionsmedelsprisstatistik Sverige

Jordbruksverkets statistik för priser på produktionsmedel avser tiden till och med november 2023. Under perioden november 2022 – november 2023 har produktionsmedelsprisindex gått ner med 7,9 procent. Prisnedgången har varit störst för gödning, energi och foder. Mellan oktober 2023 och november 2023 har produktionsmedelspriserna varit oförändrade.

Lönsamhet

Hushållningssällskapet i Skåne har gjort lönsamhetskalkyler inför 2024 års växtodlingssäsong. Kalkylerna visar att intäkterna väntas bli lägre jämfört med de

kalkyler som gjordes inför 2023. Kostnaderna för gödning minskar enligt kalkylerna medan kostnaderna för växtskydd stiger. Summan av förändringar för intäkter och kostnader blir att täckningsbidraget för till exempel höstvetete minskar med 1 000 kr/ha. Beräkningarna omfattar dock inte förändrade kostnader för arbete och kapital. Högst täckningsbidrag inför 2024 har stärkelsepotatis och vallfrö medan proteingrödor och våroljeväxter ligger i botten.

I detta ärende har avdelningschefen Olof Johansson beslutat. Mattias Gotting har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också Bengt Johnsson, Lena Niemi Hjulfors och verksjuristen Emmi Unnerfors deltagit.

Olof Johansson

Mattias Gotting

Skrivelsen har signerats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.